

**Beleidskader
Jeugdzorg 2013-2016**

TRANS

Beleidskader

Jeugdzorg 2013-2016

Colofon

Uitgave

Provincie Noord-Holland
Postbus 123 | 2000 MD Haarlem
Tel.: 023 514 31 43 | Fax: 023 514 40 40
www.noord-holland.nl
post@noord-holland.nl

Eindredactie

Provincie Noord-Holland
Directie Beleid | Sector JZW

Fotografie

Provincie Noord-Holland

Grafische verzorging

Provincie Noord-Holland, MediaProductie

Oplage

80 exemplaren

Haarlem, november 2012

INHOUD

- 4 | 1 Inleiding**
 - 4 | 1.1 Inleiding: proces
 - 4 | 1.2 Kernboodschap (samenvatting)

- 7 | 2 De kaders van ons beleid**
 - 7 | 2.1 Onze visie
 - 7 | 2.2 Samenhang provinciaal beleid met het landelijk beleid
 - 7 | 2.2.1 Landelijk Beleidskader jeugdzorg
 - 8 | 2.2.3 Landelijke transitieagenda
 - 9 | 2.3 Onze rol in de jeugdzorg

- 11 | 3 Samenwerken met gemeenten: voorbereiding transitie (intensiveren van bestaand beleid)**
 - 11 | 3.1 Kennisoverdracht
 - 12 | 3.2 Experimenteerruimte
 - 12 | 3.3 Rol BJZ en J&O's
 - 12 | 3.4 Veiligheid, kwaliteit en continuïteit

- 14 | 4 Inrichting van de jeugdzorg: voorbereiding transitie (nieuw beleid)**
 - 14 | 4.1 Beheersen risico's
 - 14 | 4.2 Geen nieuwe zorgaanbieders

- 16 | 5 Opgroeien in een (pleeg)gezin of gezinsachtige leefomgeving (continueren van beleid)**
 - 16 | 5.1 Eigen kracht in de hulpverlening
 - 16 | 5.2 Heroriëntatie residentiële zorg: versterken pleegzorg en gezinshuizen
 - 17 | 5.3 Cliëntenbeleid

18 | 6 Tijdig kwalitatief goede zorg (continueren van bestaand beleid)

- 18 | 6.1 Tijdig zorg
- 18 | 6.1.1 Wachtlijsten
- 19 | 6.2 Kwalitatief goede zorg
- 19 | 6.2.1 Wat is kwaliteit van zorg
- 19 | 6.2.2 Tegengaan seksueel misbruik: Commissie Samson en protocollen
- 19 | 6.2.3 Erkend zorgaanbod
- 19 | 6.2.4 Gestandaardiseerde methodieken
- 20 | 6.2.5 Prestatie-indicatoren in de jeugdzorg
- 20 | 6.2.6 Professionaliteit en certificering van de jeugdzorgwerker
- 20 | 6.3 Bureau jeugdzorg Noord-Holland
- 21 | 6.3.1 Transitie BJZ
- 21 | 6.3.2 Jeugdbescherming/jeugdreclassering
- 21 | 6.3.3 AMK en huiselijk geweld
- 22 | 6.3.4 Toegangstaken
- 22 | 6.3.5 Vraaganalyse
- 22 | 6.4 Het zorgaanbod
Instellingen voor Jeugd en Opvoedhulp
- 23 | 6.4.1 Aanpassing zorgaanbod
- 23 | 6.4.2 Aanbod voormalige LWI's
- 23 | 6.4.3 Innovatie in de jeugdzorg
- 23 | 6.4.4 Uitstroom
- 24 | 6.4.5 Intersectoraal aanbod
- 24 | 6.4.6 Buitenprovinciale plaatsingen
- 24 | 6.4.7 Jeugdzorgplus

26 | 7 Beleidsinformatie op orde (continueren van beleid dat in de vorige beleidsperiode is gestart en in 2011-2012 is geïntensiveerd)

27 | 8 Financieel kader

INLEIDING

1.1 INLEIDING: PROCES

De Wet op de jeugdzorg bepaalt dat PS een vierjarig Beleidskader voor de provinciale jeugdzorg vaststellen. In dit Beleidskader geven wij de hoofdlijnen weer voor de jeugdzorg in Noord-Holland voor de komende periode van maximaal vier jaar.

Het gaat waarschijnlijk om het laatste provinciale beleidskader jeugdzorg. Het Rijk is van plan alle vormen van jeugdzorg, inclusief de provinciale jeugdzorg, bestuurlijk onder te brengen bij de gemeenten. Op het moment van schrijven van dit Beleidskader lijkt het ons waarschijnlijk dat de overdracht plaats vindt per 1 januari 2016. De mogelijkheid bestaat echter dat de jeugdzorg al volgens de bij het wetsvoorstel Jeugdwet behorende planning per 2015 overgaat naar de gemeenten. Dit beleidskader kan daardoor een kortere werkingsduur hebben. Gemeenten bereidden zich in 2012 voor op de overgang van de begeleiding uit de AWBZ naar de WMO in 2013. Eind mei 2012 werd bekend dat deze overgang niet doorgaat. Dit kan consequenties hebben voor het proces van transitie van de jeugdzorg. Wij zijn van mening dat het wenselijk is dat de aansturing van alle sectoren van jeugdzorg in één hand komt. We benadrukken dat het voor een succesvolle opbouw van het nieuwe stelsel noodzakelijk is dat alle sectoren (provinciale jeugdzorg, jeugd-GGZ, -LVB en gesloten jeugdzorg) tegelijkertijd overgaan naar de gemeenten.

Wij spreken in het Beleidskader uit waar we op het moment van overdracht van de jeugdzorg naar de gemeenten willen staan. We benoemen daarbij welke resultaten we voor jongeren die jeugdzorg nodig hebben willen hebben bereikt. GS werken het Beleidskader uit in wettelijk vereiste jaarlijkse Uitvoeringsprogramma's jeugdzorg. Hierin staat het zorgaanbod en de inzet van de doeluitkering jeugdzorg voor het betreffende jaar vermeld.

In een Kaderstellende notitie hebben wij op 7 mei 2012 de uitgangspunten bepaald voor dit Beleidskader. In de periode medio maart-medio mei heeft een groot aantal vertegenwoordigers

van instellingen, instanties, gemeenten en cliënten zijn mening gegeven over de toekomst van de jeugdzorg in Noord-Holland. De uitkomsten van deze overleggen en discussies zijn van invloed geweest op de gemaakte keuzen in dit Beleidskader.

In de periode 20 juni – 15 augustus konden cliëntenorganisaties, betrokken instellingen en gemeenten op het beleidskader reageren.

1.2 KERNBODSCHAP (SAMENVATTING)

Dit provinciaal beleidskader geeft uitwerking aan de keuzen die wij hebben gemaakt in onze Kaderstellende notitie. Per onderwerp zijn doelen en beoogde resultaten opgenomen.

In dit Beleidskader gaat het om **twee hoofdzaken: het goed vervullen van de taken op grond van de Wet op de jeugdzorg en het voorbereiden van de transitie van de jeugdzorg naar de gemeenten.**

In Kadernotitie waren de *provinciale visie* op en rol in de jeugdzorg al omschreven. Kern van de provinciale visie is:

- dat ieder kind recht op goede ontwikkelingsmogelijkheden heeft,
- dat hulpverlening moet aansluiten bij de eigen kracht van jongeren en ouders en hun omgeving,
- dat opgroeien in een (pleeg)gezin de voorkeur verdient,
- dat hulpverleners risico's voor kinderen moeten taxeren en
- dat als het de ontwikkeling of veiligheid van een kind in gevaar is ingrijpen noodzakelijk is (kinderbeschermingsmaatregel).

De *provinciale rol* komt voort uit de wettelijke taken op grond van de Wet op de jeugdzorg. In het kader van de komende transitie wil de provincie tot de overdracht een feit is, haar wettelijke taak ten aanzien van de jeugdzorg goed vervullen, zorgen voor een kwalitatief goede jeugdzorg en actief samenwerken met de gemeenten om de transitie in Noord-Holland verantwoord vorm te geven waarbij de continuïteit van zorg aan

kinderen en ouders wordt geborgd. Actief samenwerken betekent ook dat gemeenten meer worden betrokken in de voorbereiding van het provinciale jeugdzorgbeleid. Wij gaan ervan uit dat er na de transitie geen provinciale bemoeienis met de jeugdzorg meer resteert

Transitie

Omdat de transitie en het goed vervullen van de wettelijke taken de kernthema's zijn, is in het beleidskader uitgewerkt wat voor de provincie *voorwaarden voor een succesvolle transitie zijn en wanneer de transitie voor de provincie geslaagd is*. Voorwaarden zijn o.a. dat de overgangsdatum tijdig bepaald is, dat er landelijke overgangsmaatregelen komen voor de risico's en de beheersing ervan en dat het Rijk transitiekosten betaalt. De transitie is geslaagd als de zorg wordt gecontinueerd, de provinciale jeugdzorg tot de overgang goed heeft gefunctioneerd, er afspraken zijn gemaakt met gemeenten per regio en bestaande expertise van Bureau jeugdzorg en zorgaanbieders wordt benut voor het nieuwe stelsel.

In hoofdstuk 3 is *de samenwerking met gemeenten ter voorbereiding van de transitie* uitgewerkt. Het gaat om intensivering van beleid dat in 2011-2012 is ingezet. De provincie zet in op:

- kennisoverdracht,
- het met gemeenten opzetten van regionale projecten om vooruit te lopen op de transitie en nieuwe werkwijzen te oefenen,
- kennis en expertise van Bureau jeugdzorg en de zorgaanbieders onder de aandacht brengen bij gemeenten en
- zorgen dat kwaliteit en continuïteit van de jeugdzorg tot de transitie blijft gehandhaafd.

Nieuw beleid voor de transitie staat in hoofdstuk 4. De provincie toetst het beleid t.a.v. Bureau jeugdzorg en de zorgaanbieders aan de transitieplannen, inventariseert risico's en neemt beheersmaatregelen. De provincie gaat in deze beleidsperiode geen rechtstreekse subsidierelatie meer aan met nieuwe zorgaanbieders.

In deze periode van verandering is het doorklinken van de stem van cliënten(organisaties) extra van belang. In hoofdstuk 5.3 is dit uitgewerkt. GS zullen daarom structureel periodiek overleg voeren met de cliënten-organisaties over het functioneren van de jeugdzorg en dit betrekken bij hun overleg met jeugdzorginstellingen en bij de voorbereiding van de transitie. Cliëntenorganisaties krijgen in deze beleidsperiode ruimere mogelijkheden om cliëntenparticipatie te realiseren en de visie en ervaringen van cliënten naar voren te brengen bij jeugdzorginstellingen, provincie en gemeenten.

Tijdig kwalitatief goede jeugdzorg (going concern)

Tot de transitie wil de provincie een kwalitatief goede jeugdzorg handhaven.

Hier gaat het om de going concern van uitvoering van de wettelijke taken. In hoofdstuk 2 is vermeld hoe *het landelijk beleid* is verwerkt in dit provinciaal beleidskader. Hierbij is conform de aanbevelingen van de evaluatie van het vorige provinciale beleidskader focus aangebracht in de veelheid aan landelijke doelen.

In de hoofdstukken 5, 6 en 7 over opgroeien in een (pleeg) gezin, tijdig kwalitatief goede zorg en beleidsinformatie is dit uitgewerkt. Het gaat om continueren van bestaand beleid. Op een aantal punten zijn hierbij accenten aangebracht.

Het Beleidskader omschrijft kwalitatief goede zorg. *Kwalitatief goede zorg is zorg die wordt uitgevoerd door daarvoor gekwalificeerde professionals van erkende zorginstellingen volgens de wettelijke eisen en de op het vakgebied geldende protocollen en erkende methodieken.*

De jeugdzorginstellingen zijn zelf verantwoordelijk voor het in dienst hebben van gekwalificeerd personeel en de kwaliteit van de geleverde zorg. De inspectie jeugdzorg ziet toe op de kwaliteit van de geboden jeugdzorg. De provincie stelt kwaliteitseisen, die in belangrijke mate landelijk worden ontwikkeld en vastgesteld, en scheidt als subsidiënt de randvoorwaarden voor instellingen om hieraan te kunnen voldoen.

We leggen nadruk op het toepassen van de landelijke protocollen inzake het tegengaan van seksueel misbruik en grens overschrijdend gedrag om te zorgen dat kinderen veilig zijn. Aanbevelingen van de Inspectie jeugdzorg naar aanleiding van onderzoek naar seksueel misbruik in de jeugdzorg zoals het rapport van de commissie Samson dienen met de hoogste prioriteit te worden uitgevoerd.

Het belangrijkste accent in het going concern-beleid is het aansturen van het **tijdig** bieden van jeugdzorg respectievelijk het aanpakken van wachtlijsten (hoofdstuk 6.1). We willen dat de jeugdzorg binnen de landelijke normtijden werkt. We willen dat een oplossing voor wachtlijsten wordt gevonden *door verhoging van de efficiency en substitutie in plaats van door het scheppen van meer capaciteitsplaatsen zorgaanbod*.

De provincie heeft een subsidierelatie met de jeugdzorginstellingen die de zorg verlenen. De instellingen worden gesubsidieerd voor een hoeveelheid zorgcapaciteit die mede is gebaseerd op een analyse van de vraag naar zorg. In de subsidieverlening leggen GS verplichtingen op aan de jeugdzorginstellingen. Indien er voor bepaalde zorgvormen wachtlijsten ontstaan dienen instellingen een oplossing te vinden voor het wegwerken van hun wacht-

lijsten door het verhogen van hun efficiency en door het omzetten van capaciteit van de ene naar de andere zorgvorm (substitutie) om de vraag beter op te vangen.

We monitoren wachtlijsten en doorlooptijden van zorg. In 2013 levert de beleidsinformatie de doorlooptijden van zorgvormen op. GS zullen met ingang van 2014 de aansturing aanpassen en de doorlooptijden betrekken bij de prestatieafspraken met instellingen. Dit betekent dat GS in de subsidiëring van de zorgaanbieders specifiekere prestatieafspraken kunnen maken en hierop in de subsidierelatie kunnen sturen.

Wij kiezen *niet voor structurele uitbreiding door het subsidiëren van nieuw aanbod in deze beleidsperiode. Wij zetten hier de structurele verhoging van de doeluitkering met ingang van 2013 niet voor in.* Wij kiezen voor inzet van de verhoging voor incidentele zaken en projecten met het oog op de transitie. Wij zijn echter bereid een uitzondering te maken voor een beperkte uitbreiding van zorgvormen als de vraaganalyses van Bureau jeugdzorg de noodzaak aantonen. Wij achten onze keuze verstandig in het licht van het lagere budget dat gemeenten na de transitie voor jeugdzorg kunnen inzetten.

Financieel kader

Het Rijk dient voldoende middelen beschikbaar te stellen voor de uitvoering van de jeugdzorg en voor de eventuele frictie- en transitiekosten als gevolg van de transitie naar de gemeenten. De provincie doet geen grote uitgaven meer in de jeugdzorg die pas na de transitie hun werking hebben, als niet gegarandeerd is dat activiteiten waaraan geld wordt besteed na de transitie worden gecontinueerd. De provincie doet uitdrukkelijk *geen nieuwe investeringen meer uit autonome middelen* in de jeugdzorg.

DE KADERS VAN ONS BELEID

2.1 ONZE VISIE

Alle kinderen hebben recht op goede ontwikkelings- en ontplooiingsmogelijkheden. Ouders of opvoeders zijn primair verantwoordelijk voor het bieden van optimale ontwikkelingskansen aan kinderen. Daar waar zij deze verantwoordelijkheden niet op zich willen of kunnen nemen dient jeugdzorg voorhanden te zijn. De hulpverlening sluit zoveel als mogelijk aan bij de eigen kracht van ouders en kinderen en hun omgeving.

Bij het aanpakken van problemen van ouders en kinderen past geen vrijblijvendheid. Hulpverleners moeten risico's die kinderen lopen expliciet maken en regelmatig afwegen. Als de ontwikkeling van het kind dat vereist en het in het belang van het kind is, is ingrijpen noodzakelijk. Soms is daarbij een kindbeschermingsmaatregel nodig.

Jeugdzorg wordt zo snel mogelijk en zo dichtbij mogelijk geboden en duurt zo kort mogelijk. Uitgangspunt is dat een kind bij voorkeur opgroeit in een gezin, een pleeggezin of een gezinsachtige leefomgeving (bijvoorbeeld een gezinshuis). Verblijf in een jeugdzorginstelling kan echter noodzakelijk zijn.

Hulp aan gezinnen en kinderen dient integraal en in samenhang met elkaar te worden aangeboden (één gezin, één plan).

De bestuurlijke aansturing van de verschillende vormen van zorg aan jeugd dient in één hand te zijn.

De provincie zorgt voor een kwalitatief goede jeugdzorg zolang dit haar wettelijke taak is en zet zich in voor het op verantwoorde wijze overdragen van de jeugdzorg naar gemeenten.

2.2 SAMENHANG PROVINCIAAL BELEID MET HET LANDELIJK BELEID

De Wet op de jeugdzorg bepaalt dat het provinciaal beleidskader is gebaseerd op het landelijk beleidskader jeugdzorg.

Het laatst vastgestelde Landelijke Beleidskader jeugdzorg beslaat 2009 t/m 2012. Het Rijk heeft na het verschijnen van ons ontwerp beleidskader een Beleidskader 2013 t/m 2014 opgesteld. Het IPO heeft overleg met VWS en Veiligheid en Justitie gevoerd en aangekaart dat het te laat verschijnen van het Landelijk Beleidskader een

probleem oplevert voor het opstellen van de provinciale beleidskaders.

Het Landelijke Beleidskader 2009-2012 vormt samen met de beleidsbrieven van de staatssecretarissen van VWS en Veiligheid en Justitie van eind 2011-begin 2012 over de transitie de basis bij het opstellen van ons (ontwerp) provinciaal beleidskader.

Wij constateren dat het Landelijk Beleidskader 2013-2014, afgezien van de transitie, continuïteit in de huidige jeugdzorg nastreeft tot het moment van overdracht en geen andere koers laat zien dan het Landelijk Beleidskader 2009-2012. In overleg tussen Rijk en IPO was nagenoeg inhoudelijke overeenstemming over het Landelijk Beleidskader 2013-2014, ervan uitgaande dat de doeluitkeringen jeugdzorg in deze periode gelijk zouden blijven aan die van 2012 en er loonbijstelling zou zijn. Op het laatste moment kondigde VWS echter met ingang van 2013 een bezuiniging aan voor de provinciale jeugdzorg en de gesloten jeugdzorg van 2,65%. Het betreft een structurele korting van ca. € 32 miljoen landelijk voor de provinciale jeugdzorg. Het IPO heeft hierop laten weten niet akkoord te gaan met het Landelijk Beleidskader 2013-2014. GS hebben hun zienswijze aan VWS kenbaar gemaakt en aangekondigd bezwaar te zullen maken tegen het opleggen van deze bezuiniging op de doeluitkering.

2.2.1 Landelijk Beleidskader jeugdzorg

Ons Beleidskader jeugdzorg 2009-2012 is geëvalueerd.¹⁾

Het leverde de conclusie op dat de beleidsdoelen van de provincie aansluiten bij de wettelijke taken van de provincie. Het Rijk heeft het provinciale beleidskader en de jaarlijkse uitvoeringsprogramma's ook goedgekeurd. Het jeugdzorgbeleid van de provincie Noord-Holland heeft een hoog doelbereik: al in 2011 (het beleidskader loopt tot en met 2012) is 71,2% van alle doelen uit het provinciale beleidskader behaald en is 16,6% deels behaald.

¹⁾ Evaluatie beleidskader jeugdzorg 2009-2012 provincie Noord-Holland. DSP groep, maart 2012.

Het evaluatierapport adviseerde inhoudelijk het nieuwe beleidskader te focussen op de verantwoordelijkheid voor de jeugdzorg (going concern), afstemming en samenwerking met gemeenten in de transitiefase en doorgaan met de inhoudelijke koers van aansluiting op het gemeentelijk jeugdbeleid en accent verleggen van residentiële naar ambulante hulpverlening.

De evaluatie leverde tenslotte de conclusie op dat het Landelijk Beleidskader 2009-2012, waarop ons Beleidskader is gebaseerd, veel gedetailleerde doelen bevat en weinig focus heeft. Wij volgen het advies van het evaluatierapport op om meer focus in ons beleidskader aan te brengen. Wij kiezen er daarom voor ons te richten op de volgende hoofdpunten uit het Landelijk Beleidskader 2009-2012 in de vier categorieën, die het Rijk in 2012 in zijn bijstelling van het Landelijk Beleidskader hanteerde.

- A Provinciale jeugdzorg
- B Jeugdbescherming
- C Jeugdreclassering
- D Aandachtsgroepen

We geven aan in hoeverre de punten in deze categorieën nog actueel zijn/gecontinueerd worden en waar ze in ons beleidskader zijn verwerkt.

In de provinciale Uitvoeringsprogramma's jeugdzorg worden de voornaamste te behalen resultaten en de afspraken met de jeugdzorginstellingen op deze punten voor het betreffende jaar opgenomen. Het Rijk toetst jaarlijks het provinciale uitvoeringsprogramma aan het landelijk beleidskader. Dat is het moment om desgevraagd toelichting te geven aan het Rijk over activiteiten bij doelen op detailniveau

A Provinciale jeugdzorg

- aansluiting met gemeentelijk jeugdbeleid om instroom in de geïndiceerde jeugdzorg te verminderen en doorstroom naar andere voorzieningen te verbeteren (*actueel/continuering*),
- informatievoorziening verbeteren (*actueel/continuering*),
- extra onderzoeken Advies- en Meldpunt Kinder mishandeling om wachtlijsten terug te dringen (*actueel/continuering*),
- wachtlijsten voor zorgaanbod (langer dan 9 weken) weg werken (*actueel/continuering*),
- verbetering indiceringproces Bureau jeugdzorg (*afgerond*),
- kinderen waarvan de veiligheid in het geding is en kinderen in crisissituaties wordt altijd direct geïndiceerde zorg geboden (*actueel/continuering*),
- decentralisatie Landelijk Werkende Instellingen naar de provincies (*actueel/continuering*).

Deze punten komen aan de orde in hoofdstuk 6 'Tijdig kwalitatief goede zorg'.

Het punt informatieverbetering is echter aan de orde in hoofdstuk 7 'Beleidsinformatie op orde' en aansluiting met gemeentelijk jeugdbeleid is ook aan de orde in hoofdstuk 3 'Samenwerken met gemeenten: voorbereiding transitie'.

B Jeugdbescherming

- uitvoering Deltaplan gezinsvoogdij (*actueel/continuering*),
- vermindering doorlooptijd in de jeugdbeschermingsketen (*actueel/continuering*),
- verbetering kwaliteit voogdij door invoering nieuwe methodiek (*actueel/continuering*),
- herijkingsonderzoek tarieven jeugdbescherming en jeugdreclassering (*actueel/continuering*).

Deze punten komen aan de orde in hoofdstuk 6 'Tijdig kwalitatief goede zorg'.

C Jeugdreclassering

- herijkingsonderzoek tarieven jeugdbescherming en jeugdreclassering,
- verbeterde nazorg in de jeugdreclassering (*actueel/continuering*),
- regelen sturing en financiering rond uitvoering van de gedragsbeïnvloedende maatregel (*actueel/continuering*).

Deze punten komen aan de orde in hoofdstuk 6 'Tijdig kwalitatief goede zorg'.

D Aandachtsgroepen

- voorbereiding en screening van aspirant-pleegouders volgens het kwaliteitskader 'voorbereiding en screening van aspirant-pleegouders' van Jeugdzorg Nederland (*actueel/continuering*),
- Jeugdzorg 18+: nagaan of hulpverlening na het 18e jaar vervolgt moet krijgen en hierover afspraken maken met gemeenten (*actueel/continuering*).

Het eerste punt komt aan de orde in hoofdstuk 5 'Opgroeien in (pleeg) gezin of gezinsachtige situatie' en het tweede punt in hoofdstuk 6 'Tijdig kwalitatief goede zorg'.

2.2.3 Landelijke transitieagenda

Op 8 december 2011 hebben Rijk, VNG en IPO overeenstemming bereikt over een landelijke Transitieagenda. De staatssecretarissen van VWS en V&J hebben de Transitieagenda in maart 2012 naar de Tweede Kamer gezonden. De landelijke Transitieagenda bevestigt dat alle jeugdzorg (provinciale jeugdzorg, jeugd geestelijke gezondheidszorg en - licht verstandelijk beperkten zorg en gesloten jeugdzorg) overgaat naar de gemeenten. Er is besloten te werken naar een overheveling in één keer. Uitgegaan wordt van **overgang op 1 januari 2015**. Gemeenten krijgen een jaar voorbereidingstijd na het gereed zijn van de nieuwe Jeugdwet.

De landelijke transitieagenda bevat de volgende hoofdpunten.

- 1 De afspraak dat partijen binnen de bestaande kaders al zoveel mogelijk **vooruitlopen op het nieuwe stelsel** en dat provincies in toenemende mate gemeenten betrekken bij de beleidsontwikkeling en uitvoering.
- 2 Gemeenten krijgen grote beleidsvrijheid bij het

inrichten van het nieuwe stelsel. De agenda zegt over de **bovenlokale samenwerking** van gemeenten in het nieuwe stelsel dat deze verplicht wordt voor de jeugdbescherming en jeugdreclassering en wordt geadviseerd voor de zware residentiële zorg en taken van het Advies- en Meldpunt Kinder mishandeling. Gemeenten moeten zelf met voorstellen komen over de bovenlokale samenwerking. Deze moeten een jaar vóór de transitie gereed zijn. Gemeenten zijn vrij te kiezen voor een systeem van subsidiëring of aanbesteding van zorgaanbod.

- 3 Voor de **jeugdbescherming en jeugdreclassering** worden in 2012 specifieke voorwaarden uitgewerkt door Rijk en VNG over o.a. leveringsplicht, bovenlokale samenwerking en kwaliteitseisen aan gemeenten en uitvoerende instellingen.
- 4 De agenda bepaalt dat er een landelijke transitie-commissie van Rijk, VNG en IPO wordt ingesteld om het proces te monitoren en dat er een ondersteuningsprogramma komt voor gemeenten.

Een aanzet voor een **risicoanalyse** maakt deel uit van de bijlagen van de landelijke Transitieagenda. Als risico is hierin de afbouw van de huidige provinciale subsidierelaties met Bureau jeugdzorg en de zorgaanbieders opgenomen met als mogelijke beheersmaatregel overgangsregelingen en overname van verplichtingen door de gemeenten. De provincies hebben tot nu toe zeer geringe uitvoeringskosten van het Rijk gekregen. Het risico bestaat dat het Rijk eventuele kosten van de transitie bij de provincie zal willen leggen.

In hoofdstuk 3 'Samenwerken met gemeenten: voorbereiding transitie' komen bovengenoemde punten over de transitie aan bod in de uitwerking van onze provinciale transitieagenda. In hoofdstuk 6 'Tijdig kwalitatief goede zorg' vindt uitwerking plaats op het punt vooruitlopen op het nieuwe stelsel (experimenten/regionale projecten) en in hoofdstuk 4 'Inrichting van de jeugdzorg: voorbereiding transitie' behandelen we de risico's en de maatregelen om die te beheersen.

2.3 ONZE ROL IN DE JEUGDZORG

Dit provinciale beleidskader betreft een periode van voorbereiding op de transitie van de provinciale jeugdzorg naar gemeenten.

In het kader van de komende transitie wil de provincie tot de overdracht een feit is, haar wettelijke taak ten aanzien van de jeugdzorg goed vervullen, zorgen voor een kwalitatief goede jeugdzorg en actief samenwerken met de gemeenten om de transitie in Noord-Holland verantwoord vorm te geven waarbij de continuïteit van zorg aan kinderen en ouders wordt geborgd. Actief samenwerken betekent ook dat gemeenten meer worden betrokken in de voorbereiding van het provinciale jeugdzorgbeleid. Wij

gaan ervan uit dat er na de transitie geen provinciale bemoeienis met de jeugdzorg meer resteert.

De provincie zet zich ook in om in samenwerking met de andere provincies en Groot Stedelijke Regio's bij het Rijk redelijke voorwaarden voor de transitie overeen te komen.

Voorwaarden voor een succesvolle transitie zijn:

- 1 De *overgangsdatum* is bepaald.
- 2 Het *nieuwe wettelijk kader* is ruim voor de overgang vastgesteld. Duidelijkheid over de toekomstige vormgeving van de functies van Bureau jeugdzorg is hierbij één van de hoofdpunten.
- 3 *Het is voor een succesvolle opbouw van het nieuwe stelsel noodzakelijk dat alle sectoren van jeugdzorg tegelijkertijd overgaan* naar de gemeenten.
- 4 Er zijn *overgangsmaatregelen* voor met de overgang samenhangende risico's en de beheersing ervan. Het betreft zaken als het continueren van de zorg voor jongeren die vóór de overgangsdatum recht op jeugdzorg hebben gekregen en het beëindigen van de subsidierelatie met de instellingen van provinciale jeugdzorg.
- 5 *Gemeenten zijn voorbereid en wij verwachten dat ze in staat zijn* om hun rol te vervullen in de transitie en het nieuwe beleid zorg voor jeugd.
- 6 Het *Rijk betaalt* de eventueel uit de overgang voortvloeiende kosten.
- 7 Zorg aan jongeren komt niet in de knel door bezuinigingen in een van de sectoren. De provinciale jeugdzorg ondervindt *geen nadeel van bezuinigingen in de aanpalende sectoren (GGZ, LVB)*. Als nadelen beschouwen we onvoorziene extra vraag naar jeugdzorg en het ontstaan van nieuwe wachtlijsten of het moeten stoppen van intersectorale zorg door het wegvallen van financiering bij GGZ of LVB instellingen.

Wanneer vinden we de transitie in Noord-Holland geslaagd?

- 1 De *continuïteit van zorg* voor jongeren die voor de transitie een indicatie met recht op jeugdzorg hebben ontvangen is na de overgangsdatum gegarandeerd.
- 2 De provinciale jeugdzorg heeft tot de overgangsdatum *kwalitatief goed gefunctioneerd* (zie voor uitwerking hoofdstuk 6).
- 3 De opvattingen van cliënten(organisaties) over het functioneren van de jeugdzorg zijn betrokken bij het jeugdzorgbeleid tot de transitie en bij de voorbereiding van de transitie.

- 4 De provincie heeft *met de gemeenten per regio afspraken* gemaakt over voorbereiding en uitvoering van de transitie en die afspraken zijn uitgevoerd. Hiertoe behoren kennisoverdracht over de huidige provinciale jeugdzorg, het onder de aandacht brengen van de rol en taken van Bureau jeugdzorg en de provinciale zorgaanbieders en het samen met gemeenten mogelijk maken van experimenten in de vorm van regionale projecten als voorbereiding op de transitie. De provincie heeft gezorgd voor vernieuwing en innovatie door het faciliteren van regionale pilots.
- 5 De *bestaande expertise* bij Bureau jeugdzorg en de J&O-instellingen is zoveel mogelijk *benut* voor het nieuwe stelsel voor jeugd in Noord-Holland.

SAMENWERKEN MET GEMEENTEN: VOORBEREIDING TRANSITIE (INTENSIVEREN VAN BESTAAND BELEID)

Doel

Wij willen samen met de gemeenten actief invulling geven aan de wettelijke taak om de aansluiting jeugdzorg-jeugdbeleid te realiseren. In het kader van de komende transitie betekent het dat de provincie tot de overdracht een feit is, actief wil samenwerken met de gemeenten om de transitie in Noord-Holland verantwoord vorm te geven waarbij de continuïteit van zorg aan kinderen en ouders wordt geborgd.

Wij hanteren daarbij de volgende uitgangspunten.

Uitgangspunten voor de provinciale agenda:

- Landelijke kaders zijn bepalend;
- Regio's zijn zelf in de lead;
- Bovenlokale samenwerking is eigen verantwoordelijkheid regio's;
- Gemeenten hebben de regie over het eigen decentralisatietraject, dat neemt de provincie niet over. De provincie rapporteert zo nodig hier wel over richting Rijk;
- Maatwerk per regio is mogelijk;
- Provincies hebben beperkte financiële middelen gekregen van het Rijk om de overdracht voor te bereiden;
- Kwaliteit van de jeugdzorg is leidend. Onrust in de transitiefase mag de kwaliteit van de jeugdzorg niet aantasten;
- De provincie Noord-Holland zal richting gemeenten ondersteunend zijn binnen de vier actiegebieden, die uitgewerkt zijn in deze agenda;

In april 2012 hebben GS een eerste Aanpak van de transitie jeugdzorg opgesteld, gericht op de gemeenten. Deze notitie bevat de provinciale transitie agenda en verwoordt de inzet die de provincie pleegt tijdens de transitie. Het is de bedoeling de provinciale aanpak van de transitie uit te werken in onder andere afspraken per regio en in een *transitieplan*. De provincie stelt

het transitieplan op na raadpleging van gemeenten en instellingen en voert het in deze beleidsperiode uit in goed overleg met gemeenten en instellingen.

De inrichting van het nieuwe stelsel van hulp aan jeugd en ouders en de inbedding van de jeugdzorg daarin is de verantwoordelijkheid van gemeenten. De provincie wil eraan bijdragen dat gemeenten hun afwegingen hierbij kunnen maken. Wij vinden het belangrijk dat gemeenten de jeugdzorg inpassen in hun sociale beleid en hun jeugdbeleid. Daar is de winst van de decentralisatie van de jeugdzorg te behalen.

De provincie onderscheidt vier actiegebieden waar zij een rol heeft:

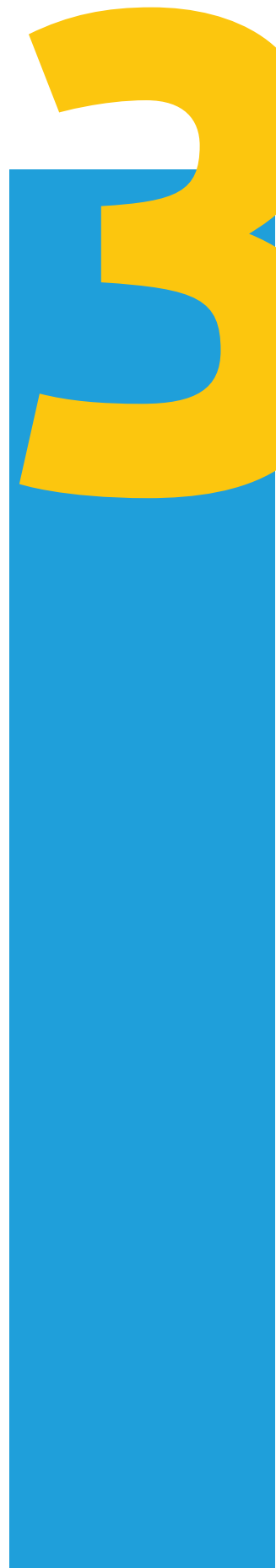
- 1 kennisoverdracht
- 2 experimenteerruimte
- 3 rol Bureau jeugdzorg en instellingen Jeugd- en Opvoedhulp
- 4 veiligheid van jongeren, kwaliteit en continuïteit jeugdzorg tot overdracht

Dit hoofdstuk eindigt met beoogde resultaten.

3.1 KENNISOVERDRACHT

Gemeenten zullen hun jeugdzorgbeleid waarschijnlijk op andere wijze vorm gaan geven en om dit goed te kunnen voorbereiden hebben zij nu al de nodige informatie nodig. Het betreft informatie over de huidige werking van het stelsel en de taken die daarin worden uitgevoerd. Deze kennis kunnen gemeenten gebruiken bij het vormen van hun visie op het nieuwe stelsel.

In het Landelijk Beleidskader 2009-2012 wordt een beroep gedaan op provincies om hun kennis en ervaring over de geïndiceerde jeugdzorg met gemeenten te delen. De provincie vindt het belangrijk om dit te doen en investeert daarom in kennisdeling tijdens de transitie. Het delen van kennis wordt vraaggericht vormgegeven, om zodoende de vragen van gemeenten zo goed mogelijk te beantwoorden. Bureau jeugdzorg en de J&O's hebben een zelfstandige rol bij het overdragen van kennis aan gemeenten over hun

werkzaamheden en expertise. We gaan daarop nader in bij paragraaf 3.3.

3.2 Experimenteerruimte

Wij willen dat er vooruitlopend op de transitie gemeenten en instellingen gebruik maken van de mogelijkheid om te experimenteren. Dit doet de provincie door:

- Inspelend op de transitie van de jeugdzorg biedt de provincie ruimte voor experimenten in het jeugdzorgbeleid. De provincie doet dit door het stimuleren en mogelijk maken van *regionale projecten*. Deze projecten worden op verzoek van gemeenten opgezet en door hen uitgevoerd. In de projecten kan Bureau jeugdzorg bepaalde taken gaan uitvoeren onder regie van gemeenten. In de experimenten kunnen afspraken worden gemaakt over de rol van BJZ bij de toegang tot geïndiceerde jeugdzorg, waarbij BJZ ook in de experimenten verantwoordelijk is voor veiligheid en risicotaxatie. Het doel hiervan is tweeledig, zowel het versterken van de samenhang tussen provinciaal jeugdbeleid en gemeentelijk jeugdbeleid, als ook het op doen van ervaring met nieuwe werkwijzen ter voorbereiding op de transitie.
- De provincie stimuleert gemeenten om in de regionale projecten *integrale samenwerking* aan te gaan. Dit betekent dat in het project in ieder geval samenwerkt wordt tussen zowel gemeentelijke organisaties (bijvoorbeeld welzijnsorganisaties en de jeugdgezondheidszorg) als ook de jeugdzorginstellingen inclusief BJZ.
- Daarnaast beziet de provincie op welke wijze zij gemeenten kan stimuleren om de integrale samenwerking in de projecten verder uit te breiden naar *sectoren als de jeugd-GGZ en de jeugd-LVG*.
- De provincie wil ruimte geven voor *tempoverschillen* tussen regio's, zo lang dit geen afbreuk doet aan de continuïteit en kwaliteit van het huidige jeugdzorgbeleid. Naar gelang het transitieproces vordert kunnen per regio samenwerkingsafspraken gemaakt worden over mandatering vanuit de provincie naar gemeenten.

3.3 ROL BJZ EN J&O'S

De transitie in de jeugdzorg heeft voor de jeugdzorginstellingen grote gevolgen. Zij krijgen te maken met nieuwe sturingsrelaties en opdrachtgevers. Zowel voor Bureau jeugdzorg als voor de zorgaanbieders geldt dat de ontwikkelingen het essentieel maken dat de instellingen goed weten duidelijk te maken welke specifieke bijdrage in de zorg voor jeugd zij (kunnen) leveren in het gemeentelijke/regionale veld.

- Om tot nieuwe verhoudingen te komen speelt kennis een belangrijke rol. De kennis en expertise van Bureau jeugdzorg en de provinciale jeugdzorginstellingen zijn ook voor een nieuwe vormgeving van de zorg aan jeugd van onschatbare waarde. Wij vinden het noodzakelijk dat ze hun kennis delen met

gemeenten. Dit is essentieel voor het kunnen blijven zorgen voor de veiligheid van kinderen. Verder is het van belang voor de mogelijke toekomst van Bureau jeugdzorg en de jeugdzorginstellingen in het nieuwe stelsel.

- De provincie brengt bovendien de rol en taken van Bureau jeugdzorg en alle jeugdzorginstellingen ook onder de aandacht bij gemeenten.

3.4 VEILIGHEID, KWALITEIT EN CONTINUÏTEIT

Wij vinden het zeer belangrijk dat de veiligheid van jongeren, de kwaliteit en continuïteit van de jeugdzorg gewaarborgd is, tot de overdracht een feit is. De zorg voor de veiligheid van jongeren staat voorop. Wij willen de kwaliteit van zorg tot de overdracht goed houden. Dit betekent niet dat we verwachten dat gemeenten de huidige inzet één op één overnemen. Wel dat we zorg dragen voor de continuïteit van de zorg voor kinderen, de kwaliteit en voldoende kwantiteit, zolang wij verantwoordelijk zijn. De continuïteit van zorg dient te zijn gegarandeerd, juist omdat het over een zeer kwetsbare doelgroep gaat.

Om continuïteit van zorg te garanderen pleiten we in IPO-verband bij het Rijk voor een overgangsregeling bij het nieuwe wettelijke stelsel. In het concept wetsvoorstel voor de Jeugdwet, dat in juli 2012 in consultatie is gegaan, is als overgangsregeling opgenomen dat aanspraken op basis van indicaties voor jeugdzorg uit het huidige stelsel nog een jaar geldig blijven. Dit is een belangrijk element voor de noodzakelijke overgangsregeling.

- Belangrijk is in deze beleidsperiode het voorkomen van het weglekken van expertise van Bureau jeugdzorg, die van grote betekenis is voor het zorgen voor de veiligheid van jongeren, door het maken van afspraken met gemeenten over inzet van de *expertise van Bureau jeugdzorg*.
- Het is essentieel dat de deskundigheid van Bureau jeugdzorg op het gebied van toegangstaken (bepalen aard en ernst problematiek, risicotaxatie, crisis-interventie), Advies- en Meldpunt Kindermishandeling, jeugdbescherming en jeugdreclassering zoveel mogelijk wordt ingezet bij de opbouw van het nieuwe stelsel zorg voor jeugd in Noord-Holland.
- Het is uiteraard ook van belang dat de expertise bij de instellingen voor Jeugd en Opvoedhulp niet verdwijnt en zoveel mogelijk wordt benut.
- In het overleg met gemeenten willen we in deze beleidsperiode ook zorgen dat de overgang naar een vervolgetraject voor jongeren die 18 jaar worden en de jeugdzorg moeten verlaten goed is geregeld.

Resultaten

- 1 Het provinciale transitieplan is opgesteld en uitgevoerd.
- 2 Kennis over de provinciale jeugdzorg is overgedragen aan gemeenten.
- 3 Regionale experimenten ter voorbereiding op de transitie zijn voorbereid, beoordeeld en uitgevoerd.
- 4 Er zijn samenwerkingsafspraken per regio gemaakt over de transitie jeugdzorg.
- 5 Expertise van Bureau jeugdzorg op het gebied van toegangstaken (bepalen aard en ernst problematiek, risicotaxatie, crisisinterventie), Advies- en Meldpunt Kindermishandeling, jeugdbescherming en jeugdreclassering wordt zoveel mogelijk ingezet bij de opbouw van het nieuwe stelsel.
- 6 De expertise van de instellingen voor Jeugd en Opvoedhulp wordt zoveel mogelijk benut bij opbouw van het nieuwe stelsel.
- 7 Aanbod van provinciale jeugdzorg is tot de overdracht passend bij de vraag en de kwaliteit is gehandhaafd.
- 8 Knelpunten in de jeugdzorg zijn zoveel mogelijk aangepakt en de samenwerking tussen betrokken partijen in de jeugdzorg-sectoren is verder ontwikkeld.
- 9 Afspraken met gemeenten zijn gemaakt over het vervolgtraject voor jongeren die vanwege het bereiken van de 18 jarige leeftijd de provinciale jeugdzorg moeten verlaten.

INRICHTING VAN DE JEUGDZORG: VOORBEREIDING TRANSITIE (NIEUW BELEID)

Doel

Wij willen zowel zorgen voor de continuïteit van kwalitatief goede zorg als instellingen zich laten voorbereiden op de aanstaande veranderingen. Bovendien willen wij zorgen dat er geen beslissingen worden genomen die de transitie bemoeilijken of die niet 'transitieproof' zijn (en weggegooid geld worden).

Het grootste risico dat denkbaar is bij een grote stelselwijziging is dat de veiligheid van en zorg voor kinderen onder druk komt te staan. Dat risico moeten we onderkennen en zien te beheersen. In hoofdstuk 6 werken we uit wat we doen om te garanderen dat er tijdig kwalitatief goede zorg is en kinderen niet tussen wal en schip vallen.

In dit hoofdstuk geven we aan wat we doen om te garanderen dat risico's bij Bureau jeugdzorg en de zorgaanbieders worden beheerst en deze organisaties hun werk kunnen blijven doen.

Dit hoofdstuk betreft nieuw beleid. Wij werken in dit hoofdstuk ons doel uit in de volgende punten:

- 1 GS inventariseren risico's en nemen beheersmaatregelen en toetsen beleidsbeslissingen ten aanzien van instellingen aan het provinciale transitieplan.
- 2 GS gaan geen rechtstreekse subsidierelatie met nieuwe zorgaanbieders aan.

Het hoofdstuk eindigt met beoogde resultaten.

4.1 BEHEERSEN RISICO'S

De overdracht van de jeugdzorg en de veranderingen die dit met zich meebrengt stellen de verschillende partijen in het jeugdzorgstelsel voor een aantal uitdagingen.

De veranderingen in de jeugdzorg zullen het meest ingrijpend zijn voor Bureau jeugdzorg Noord-Holland (BJZ). De provincie toetst daarom haar beleidsbeslissingen t.a.v. Bureau jeugdzorg en de instellingen voor Jeugd- & Opvoedhulp aan

het provinciale transitieplan c.q. op de implicaties voor het transitieproces.

GS inventariseren de financiële en juridische risico's van de beëindiging van de provinciale subsidierelatie met de jeugdzorginstellingen en nemen maatregelen om deze te beheersen. Deze maatregelen kunnen bijvoorbeeld betrekking hebben op het aangaan van verplichtingen die financiële consequenties hebben die doorlopen na de transitie. Maatregelen kunnen bijvoorbeeld ook bestaan uit het maken van afspraken met gemeenten of het bieden van mogelijkheden aan instellingen om afspraken te maken met gemeenten. Hierbij houden GS namelijk ook rekening met de continuïteit van zorg en het belang van het behoud van expertise. Ons uitgangspunt is dat het Rijk de uit de transitie voortvloeiende kosten dient te dragen. De provincie zet zich in IPO-verband in om met het Rijk landelijke afspraken te maken over overgangsmatregelen naar het nieuwe stelsel en de bekostiging van eventuele fusie- en frictiekosten.

4.2 GEEN NIEUWE ZORGAANBIEDERS

In verband met de transitie achten we het ongewenst het aantal zorgaanbieders uit te breiden door nieuwe zorgaanbieders toe te laten. GS hebben in de vorige beleidsperiode 2009-2012 een onderzoek laten doen naar marktwerking in de jeugdzorg. Dit onderzoek adviseerde de 'markt' voor jeugdzorg niet open te stellen, maar met een beperkt budget een experiment te doen met een nieuwe zorgaanbieder. Dit heeft geleid tot het toelaten, na een positieve evaluatie van het experiment, van De Praktijk als nieuwe aanbieder met ingang van 2012.

De evaluatie van het Beleidskader 2009-2012 toont aan dat veel doelen van ons jeugdzorgbeleid zijn bereikt en dat de zorgaanbieders goed presteren. Wij menen dat het nu nog toelaten van nieuwe zorgaanbieders de transitie compliceert en de risico's voor de provincie bij de transitie vergroot.

Van nieuwe aanbieders kan een impuls uitgaan tot innovatie en efficiencyverhoging. Er zijn echter andere mogelijkheden innovatie en

efficiencyverhoging te bereiken zoals in hoofdstuk 6 'Tijdig kwalitatief goede zorg' is uitgewerkt. In dit hoofdstuk gaan wij ook in op de mogelijkheid voor zorgaanbieders om onder voorwaarden als hoofdaannemer gebruik te maken van de onderaannemers in de jeugdzorg.

Het uitgangspunt van het landelijk beleid is vrijheid voor gemeenten om het stelsel in te richten zoals zij wensen. Een recent onderzoek van BMC in opdracht van VWS naar marktwerking in de jeugdzorg was kritisch over de gevolgen van de invoering van marktwerking in deze sector.

In de landelijke transitieagenda en de beleidsbrief van de staatssecretaris van VWS aan de Tweede Kamer in april 2012 staat echter dat het gemeenten vrij staat te kiezen welke relatie zij willen hebben met jeugdzorginstellingen. Dat kan een subsidierelatie zijn, maar mag ook een openbare aanbesteding zijn.

Resultaten

- 1 Risico's transitie zijn geïnventariseerd en maatregelen voor beheersing ervan zijn genomen.
- 2 Beleidsbeslissingen t.a.v. Bureau jeugdzorg en J&O instellingen zijn getoetst aan de provinciale en landelijke transitieplannen.
- 3 Er is geen rechtstreekse subsidierelatie aangegaan met nieuwe zorgaanbieders.
- 4 De subsidierelatie met Bureau jeugdzorg en J&O instellingen is beëindigd op de datum van inwerkingtreding van de nieuwe Jeugdwet.

OPGROEIEN IN EEN (PLEEG)GEZIN OF GEZINSACHTIGE LEEFOMGEVING (CONTINUEREN VAN BELEID)

Doel

We willen dat kinderen in de jeugdzorg zoveel mogelijk in een gezin(sachtige leefomgeving) opgroeien: in een (pleeg)gezin of een kleinschalige voorziening (gezinshuis). We willen dat er een gevarieerd aanbod aan pleegzorg is dat aan de vraag voldoet.

We willen jongeren en ouders in staat stellen, als dat mogelijk is, zelf oplossingen voor hun problemen te vinden en hun situatie te verbeteren.

We willen zorgen dat de cliënten in de jeugdzorg hun wettelijke cliëntenrechten kunnen uitoefenen.

Wij continueren hiermee het beleid dat in de vorige beleidsperiode is gestart. Wij werken in dit hoofdstuk ons doel uit in de punten:

- 1 Eigen kracht in de hulpverlening,
- 2 Heroriëntatie residentiële zorg,
- 3 Versterken van en innovatie in pleegzorg en gezinshuizen,
- 4 Cliëntenbeleid.

Het hoofdstuk eindigt met beoogde resultaten.

5.1 EIGEN KRACHT IN DE HULPVERLENING

De afgelopen jaren is er ingezet op het versterken van de eigen kracht in de hulpverlening. BJZ en de J&O's hebben de werkwijze eigen kracht/familie netwerkberaden in hun primaire proces opgenomen. Dat betekent dat bij elk kind dat in de jeugdzorg komt eerst wordt gekeken of er in zijn netwerk mogelijkheden zijn die benut kunnen worden.

De toepassing van eigen kracht beoogt uiteindelijk ook een afname in de instroom in de (zware) jeugdzorg.

De eigen kracht werkwijze heeft juist ook nut voordat een kind in de jeugdzorg komt. In de uitwerking van de regionale projecten krijgt het versterken van de eigen kracht in gezinnen een plaats. BJZ, J&O's en gemeentelijke instellingen werken hier gezamenlijk aan. Het delen van kennis over deze aanpak is van belang voor de toekomstige zorg voor jeugd.

Resultaten

- 1 Het beleid om BJZ en J&O's de werkwijze eigen kracht in hun primaire proces te laten toepassen is voortgezet. De eigen kracht methode en familie netwerkberaden maken onderdeel uit van het hulpverleningsaanbod in Noord-Holland.
- 2 In het kader van de kennisoverdracht aan gemeenten is aandacht besteed aan de werkwijze eigen kracht in de jeugdzorg.

5.2 HERORIËNTATIE RESIDENTIËLE ZORG: VERSTERKEN PLEEGZORG EN GEZINSHUIZEN

We willen dat kinderen zoveel als mogelijk in een gezin(sachtige situatie) opgroeien. Dit is beter voor de ontwikkeling van de meeste kinderen. Het betreft in vergelijking met residentiële hulpverlening ook relatief goedkope hulpvormen. Zo kunnen meer kinderen worden geholpen.

Het aanbod aan pleegzorg en gezinshuizen is in de beleidsperiode 2009-2012 uitgebreid en bij de J&O's zijn residentiële plekken omgebouwd ten gunste van pleegzorg en ambulante zorg.

Ons uitgangspunt is dat het aanbod pleegzorg variatie moet kennen (o.a. pleeggezinnen, gezinshuizen) en moet voldoen aan de vraag naar vormen van pleegzorg.

GS hebben BJZ gevraagd in de vraaganalyse voor 2013 de vraag naar pleegzorg en gezinshuizen en naar residentiële zorg te onderzoeken. Op basis daarvan kan worden besloten of er meer ombouw van residentiële zorg mogelijk en gewenst is. In de Uitvoeringsprogramma's jeugdzorg zullen GS jaarlijks mede op basis van de vraaganalyse van BJZ besluiten of er ombouw van residentiële zorg gewenst is en kan plaatsvinden.

GS hebben het landelijke protocol netwerkpleegzorg in Noord-Holland verplicht gesteld. Bureau jeugdzorg en pleegzorgaanbieders werken bij plaatsingen volgens dit protocol.

Sinds januari 2010 is door ons initiatief het Pleegzorgfonds Noord-Holland, ondergebracht bij het Nationale Fonds Kinderhulp, operationeel. Er wordt jaarlijks voor meer dan 600 pleegkinderen een beroep gedaan op het Pleegzorgfonds.

Resultaten

- 1 Het aanbod pleegzorg kent variatie (o.a. pleeggezinnen, gezinshuizen) en voldoet aan de vraag.
- 2 J&O's en Bureau jeugdzorg werken bij plaatsingen in een netwerkpleegezin volgens het Protocol Netwerkpleegezorg.

5.3 CLIËNTENBELEID

Wij vinden de mening van de cliënten en cliëntenparticipatie in de jeugdzorg belangrijk. Om het cliëntenbeleid te bevorderen stellen wij middelen beschikbaar aan verschillende cliëntenorganisaties die de rechten en belangen van de jeugdzorgcliënten behartigen. Wij stimuleren daarbij niet alleen participatie, maar faciliteren tevens organisaties die de cliënt en de pleegouders adviseren en ondersteunen bij het effectueren van hun recht.

In deze periode van verandering is het doorklinken van de stem van cliënten(organisaties) extra van belang. GS zullen daarom structureel periodiek overleg voeren met de cliëntenorganisaties over het functioneren van de jeugdzorg. Ze betrekken de opvattingen van de cliënten(organisaties) bij het jeugdzorgbeleid tot de transitie. GS nemen de input uit deze overleggen ook als vast punt mee in hun periodieke overleggen met de diverse jeugdzorginstellingen en bij de voorbereiding van de transitie.

Wij vinden het belangrijk dat de rechten van cliënten niet verloren gaan bij de overdracht van de jeugdzorg naar de gemeenten. Daarom subsidiëren GS onder andere projecten van cliëntenorganisaties, waarbij cliëntenorganisaties activiteiten organiseren in de regio's en bij gemeenten.

Cliëntenorganisaties krijgen in deze beleidsperiode ruimere mogelijkheden om cliëntenparticipatie te realiseren en de visie en ervaringen van cliënten naar voren te brengen bij jeugdzorginstellingen, provincie en gemeenten. Jongeren in de wat oudere leeftijdsgroep zijn goed in staat hun ervaringen zelf te verwoorden. Wij vinden het belangrijk dat daarvoor de gelegenheid wordt geboden.

Op grond van de Wet op de jeugdzorg dragen wij er ook zorg voor dat cliënten van Bureau jeugdzorg en van de zorgaanbieders een beroep kunnen doen op een vertrouwenspersoon. In de Wet op de jeugdzorg zijn daarnaast bepalingen opgenomen over het klachtrecht en medezeggenschap.

De volgende cliëntenorganisaties worden gesubsidieerd.

Advies- en Klachtenbureau Jeugdzorg (AKJ)

Het *Advies- en Klachtenbureau Jeugdzorg (AKJ)* zorgt ervoor dat cliënten een beroep kunnen doen op een vertrouwenspersoon die hen adviseert over hun rechten of ondersteunt bij klachtenprocedures.

Nederlandse Vereniging voor Pleeggezinnen (NVP)

De *Nederlandse Vereniging voor Pleeggezinnen (NVP)* stelt zich ten doel de pleegzorg te verbeteren en pleeggezinnen te ondersteunen. Zij geeft informatie en advies aan Noord-Hollandse pleegouders, en behartigt daarbij zowel collectieve als individuele belangen. De NVP organiseert themabijeenkomsten en gespreksgroepen voor pleegouders.

Zorgbelang Noord-Holland

Zorgbelang Noord-Holland ondersteunt het *Cliëntenplatform Jeugdzorg Noord-Holland*, dat in 2008 is opgericht. Het Platform wil de kwaliteit van de jeugdzorg verbeteren door het signaleren van knelpunten. Zorgbelang pakt deze signalen op en bespreekt deze met de zorgaanbieders en Bureau jeugdzorg.

Resultaten

- 1 GS hebben structureel overleg gevoerd met de cliëntenorganisaties en de input uit deze overleggen ingebracht in hun periodieke overleggen met de Bureau jeugdzorg en de jeugdzorgaanbieders.
- 2 Cliëntenorganisaties AKJ, NVP en Zorgbelang (Cliëntenplatform) zijn gesubsidieerd om de wettelijk taken ten aanzien van cliëntenbeleid uit te voeren (beschikbaarheid van cliëntvertrouwenspersoon, bevordering participatie van cliënten en pleegouders, ondersteuning cliënten bij klachtenprocedures).
- 3 De cliëntenorganisaties zijn in staat gesteld in het transitieproces de positie en de rechten van de cliënt in de jeugdzorg onder de aandacht te brengen.

TIJDIG KWALITATIEF GOEDE ZORG (CONTINUEREN VAN BESTAAND BELEID)

Doelen

We willen dat er kwalitatief goede zorg wordt geboden en dat de jeugdzorg binnen de landelijke normtijden werkt. We willen dat wachtlijsten worden aangepakt. We willen dat een oplossing voor wachtlijsten wordt gevonden door verhoging van de efficiency en substitutie in plaats van door het scheppen van meer capaciteitsplaatsen zorgaanbod. (zie paragraaf 6.1 en 6.2)

We willen dat Bureau jeugdzorg zijn wettelijke taken toegang, AMK, jeugdbescherming en jeugdreclassering uitvoert volgens de landelijk vastgestelde normen, kwaliteitseisen en methoden. (zie 6.3)

We willen dat het zorgaanbod beantwoordt aan de vraag, dat de jeugdzorg innovatief en efficiënt werkt, dat jongeren tijdig uitstromen en dat er intersectoraal aanbod (met jeugd –GGZ en/of –LVB) wordt aangeboden. We willen dat jongeren buitenprovinciaal kunnen worden geplaatst als Bureau jeugdzorg dat noodzakelijk acht. We willen dat er in Noord-Holland voldoende capaciteit jeugdzorgplus beschikbaar is. (zie 6.4)

Dit hoofdstuk betreft het continueren van bestaand beleid. Het eerste doel werken we uit in **6.1 Tijdig zorg**, waarbij specifiek aandacht aan wachtlijsten wordt besteed, en **6.2 Kwalitatief goede zorg**.

Kwalitatief goede zorg is uitgewerkt in de punten:

- wat is kwaliteit,
- erkend zorgaanbod,
- werken met gestandaardiseerde methoden,
- het gebruik van prestatie-indicatoren en
- het bevorderen van professionaliteit en certificering van jeugdzorgwerkers.

De beoogde resultaten zijn opgenomen aan het eind van de paragraaf.

In paragraaf 6.3 werken we ons doel ten aanzien van *Bureau jeugdzorg* uit in de punten:

- transitie Bureau jeugdzorg,

- jeugdbescherming en jeugdreclassering,
- AMK en huiselijk geweld,
- toegangstaken en
- vraaganalyse.

De beoogde resultaten staan hier opgenomen aan het eind van elk van deze punten.

Paragraaf 6.4 werkt de doelen uit voor het *zorgaanbod*. Dit gebeurt in de volgende punten:

- aanpassing zorgaanbod
- aanbod voormalige Landelijk Werkende Instellingen (LWI's)
- innovatie
- uitstroom
- intersectoraal aanbod
- buitenprovinciale plaatsingen
- jeugdzorgplus.

De beoogde resultaten staan hier opgenomen aan het eind van elk van deze punten

6.1 TIJDIG ZORG

Jongeren en hun ouders krijgen tijdig zorg. We willen een goed werkende jeugdzorgketen die een vlotte doorstroom van cliënten garandeert zonder onnodige bureaucratie. De zorgaanbieder in de regio moet de aanspraak op geïndiceerde zorg van kinderen uit die regio beantwoorden. We zorgen dat er mede op basis van de vraaganalyse van Bureau jeugdzorg en op basis van de beschikbare doeluitkering een adequaat aanbod aan jeugdzorg is. De vraag naar jeugdzorg is de afgelopen jaren minder gestegen en lijkt zich te hebben gestabiliseerd. Wij gaan er dan ook vanuit dat de structurele vraag naar geïndiceerde zorg in totaliteit kan worden beantwoord binnen de beschikbare doeluitkering (niveau 2012). Wij zijn echter bereid een uitzondering te maken voor een beperkte uitbreiding van zorgvormen als de vraaganalyses van Bureau jeugdzorg de noodzaak aantonen.

6.1.1 Wachtlijsten

Wachtlijsten zijn ongewenst en dienen, als ze ontstaan, aangepakt te worden. Uitgangspunt is dat de jeugdzorg, Advies- en Meldpunt Kindermishandeling, jeugdbescherming en jeugdreclassering binnen de landelijke normtijden werken.

Bij het bestaan van wachtlijsten en bij verandering in de vraag naar zorg(vormen) moet in deze beleidsperiode een oplossing worden gezocht in verhoging van de efficiency en/of in substitutie binnen het aanbod (ombouw). Wij kiezen niet voor structurele uitbreiding door het subsidiëren van nieuw aanbod in deze beleidsperiode. Wij achten onze keuze verstandig in het licht van het lagere budget dat gemeenten na de transitie voor jeugdzorg kunnen inzetten.

Aan de hand van de beleidsinformatie uit het Landelijk Rapportage Format (LRF) en de kwartaalrapportages van het Instellingenberaad monitoren we wachtlijsten en doorlooptijden van zorg. In het kader van het door GS vastgestelde Plan van aanpak beleidsinformatie zijn met ingang van 2013 de doorlooptijden van zorgvormen bij instellingen beschikbaar. Dit is belangrijke informatie om de efficiency te beoordelen en normen vast te stellen. GS zullen met ingang van 2014 de aansturing aanpassen en de doorlooptijden betrekken bij de prestatieafspraken met instellingen.

Bureau jeugdzorg en de jeugdzorginstellingen moeten bij het bestaan van wachtlijsten kritisch kijken naar risico's voor wachtende kinderen. Het is essentieel dat er geen kinderen die risico lopen op de wachtlijst staan. Verder dienen kinderen in crisis binnen 24 uur in zorg te worden geplaatst.

We zijn van mening dat kinderen op een wachtlijst altijd enige vorm van zorg moeten krijgen.

6.2 KWALITATIEF GOEDE ZORG

Kwalitatief goede zorg is zorg die wordt uitgevoerd door daarvoor gekwalificeerde professionals van erkende zorginstellingen volgens de wettelijke eisen en de op het vakgebied geldende protocollen en erkende methodieken. Een adequate indicatie en risicotaxatie gaan vooraf aan de zorg.

6.2.1 Wat is kwaliteit van zorg

- De Wet op de jeugdzorg en het Uitvoeringsbesluit wet op de jeugdzorg bepalen aan welke kwaliteit en werkwijzen de jeugdzorg moet voldoen.
- Instellingen in de jeugdzorg zijn zelf verantwoordelijk voor het leveren van kwalitatief goede zorg. De inspectie jeugdzorg houdt toezicht daarop.
- De provincie krijgt aanbevelingen van de inspectie jeugdzorg, besluit daarover en neemt daar zo nodig actie op.
- De provincie stelt eisen aan het werk van de gesubsidieerde instellingen en scheidt randvoorwaarden om instellingen in staat te stellen kwalitatief goede zorg te leveren.
- Veel van de specifieke kwaliteitseisen aan jeugdzorginstellingen worden landelijk ontwikkeld en bestuurlijk afgesproken tussen het Rijk (ministeries van VWS en Veiligheid en Justitie), IPO en Jeugdzorg Nederland (de brancheorganisatie) en vervolgens geïmplementeerd door alle provincies.

- Instellingen voor Jeugd en Opvoedhulp moeten HKZ gecertificeerd zijn (Harmonisatie Kwaliteitsbeoordeling in de Zorgsector). Alle Noord-Hollandse instellingen voor Jeugd en Opvoedhulp voldoen hieraan.
- Kwalitatief goede zorg beantwoordt de hulpvraag van cliënten.
- Noord-Hollandse zorgaanbieders rapporteren aan de provincie over de ingevoerde prestatie-indicatoren cliënttevredenheid, terugval in zorg, mate van reguliere beëindiging van de hulp en doelrealisatie.

6.2.2 Tegengaan seksueel misbruik: Commissie Samson en protocollen

- Instellingen in de jeugdzorg passen de landelijke protocollen toe inzake het tegengaan van seksueel misbruik en grens overschrijdend gedrag om te zorgen dat kinderen veilig zijn.
- Aanbevelingen van de Inspectie jeugdzorg naar aanleiding van onderzoek naar seksueel misbruik in de jeugdzorg zoals het rapport van de commissie Samson dienen met de hoogste prioriteit te worden uitgevoerd.

6.2.3 Erkend zorgaanbod

- Bureau jeugdzorg Noord-Holland mag alleen jongeren plaatsen bij erkende jeugdzorg aanbieders en AWBZ gecertificeerde instellingen. In IPO verband is een 'witte lijst' opgesteld van erkende aanbieders.
- Indien een jeugdzorgaanbieder gebruik maakt van een onderaannemer is de hoofdaannemer verantwoordelijk voor de kwaliteit van de geleverde zorg van de onderaannemer.
- Instellingen met zorgaanbod in het buitenland moeten voldoen aan het 'protocol buitenlands zorgaanbod'.
- Jeugdzorgaanbieders hebben in uitzonderlijke gevallen de mogelijkheid gebruik te maken van particulier aanbod, dat niet voorkomt op de 'witte lijst' van erkende instellingen. Instellingen moeten dan het landelijk vastgestelde 'protocol particulier zorgaanbod' hanteren. Een zorgaanbieder moet een overeenkomst met een niet erkende particuliere aanbieder tevoren ter goedkeuring aan GS voorleggen.

6.2.4 Gestandaardiseerde methodieken

- Bij de jeugdbescherming, de jeugdreclassering en het AMK zijn de laatste jaren landelijk nieuwe methodieken vastgesteld (Delta methode in de gezinsvoogdij, Handboek jeugdreclassering, nieuwe methode voogdij). BJZ werkt hiermee en de medewerkers zijn ervoor opgeleid.
- In de jeugdzorg speelt het Nederlands Jeugdinstuut een centrale rol bij het verbeteren van de effectiviteit van de zorg. Het NJI heeft een databank opgezet waarin gehanteerde methoden zijn beschreven en is

aangegeven of deze evidence of practise based effectief zijn. In het kader van het investeringsprogramma TWIN-H is een project uitgevoerd onder begeleiding van het NJI waarin een aantal interventies van Noord-Hollandse zorgaanbieders is beschreven ten behoeve van de Databank Effectieve Jeugdinterventies van het NJI. De verwachting is dat er ook interventies worden erkend door de Erkeningscommissie Interventies.

6.2.5 Prestatie-indicatoren in de jeugdzorg

Rijk, IPO en Jeugdzorg Nederland hebben jaren geleden het NJI opdracht gegeven prestatie-indicatoren voor de jeugdzorg te ontwikkelen. Er zijn landelijk 9 prestatie-indicatoren vastgesteld, waaraan de kwaliteit van jeugdzorg af te meten valt. Er zijn prestatie-indicatoren voor de Bureaus jeugdzorg en voor de J&O-instellingen. De prestatie-indicatoren voor de J&O's zijn grotendeels operationeel. De NJI indicatoren voor de BJZ's zijn nog niet geïmplementeerd.

Gemeenten krijgen de vrijheid zelf kwaliteitseisen op te stellen. Er bestaat nu geen enkele garantie dat gemeenten na de transitie met de huidige NJI prestatie-indicatoren gaan werken. De provincie informeert actief de gemeenten over het bestaan van de prestatie-indicatoren aangaande de kwaliteitseisen welke zijn ontwikkeld door het NJI. In IPO-verband is besloten de implementatie van alle indicatoren niet meer als landelijk project voort te zetten.

Er is anno 2011/2012 al een grote slag gemaakt in de invoering en toepassing van de prestatie-indicatoren bij de J&O's in Noord-Holland. Ze rapporteren over de indicatoren: cliënttevredenheid, doelrealisatie en terugval in zorg. Wij laten de J&O's dan ook over de reeds ingevoerde prestatie-indicatoren rapporteren tot de transitie. Dit is overigens ook de wens van de J&O's. Afgesproken is dat indien de J&O's het werken met de indicatoren verder willen ontwikkelen, zij dit met Jeugdzorg Nederland afstemmen.

Wij zijn van mening dat de prestatie-indicatoren waardevolle informatie kunnen opleveren over de effectiviteit van jeugdzorg. Wij achten het echter niet zinvol in dit stadium nog te starten met de invoering van de NJI indicatoren bij Bureau jeugdzorg. De transitie zal grote veranderingen voor Bureau jeugdzorg betekenen en bovendien is niet zeker met welke prestatie-indicatoren gemeenten in het nieuwe stelsel willen werken. GS blijven uiteraard BJZ monitoren op al afgesproken indicatoren (zie resultaten BJZ paragraaf 6.3).

6.2.6 Professionaliteit en kwalificering van de jeugdzorgwerker

Professionalisering van de jeugdzorgwerker is een peiler voor kwalitatief goede zorg. In het wetsvoorstel Jeugdwet blijkt kwalificering van professionals in de jeugdzorg door onder andere registratie in een kwaliteitsregister een

belangrijk aspect te worden om de kwaliteit van de zorg te waarborgen.

In het wetsvoorstel Jeugdwet is naast kwalificering sprake van certificering. Dit heeft een specifieke betekenis gekregen. Wij gaan hier nader op in bij Bureau jeugdzorg.

Landelijk is een programma professionalisering begonnen dat onder andere werkt naar een register voor professionals en invoering van tuchtrecht. De provincie heeft met TWIN-H geld het in 2011 gestarte programma 'professionalisering van de jeugdzorgmedewerker' mogelijk gemaakt. Verder is gestart met kwalificering van de jeugdzorgwerkers in Noord-Holland. De verwachting is dat het provinciale investeringsprogramma in 2013 wordt afgerond. Dan zal ook duidelijk worden wat het resultaat is van de kwalificering van de jeugdzorgmedewerkers in Noord-Holland. Wij zullen de uitkomsten betrekken in het programma van kennisoverdracht aan de gemeenten.

De provincie heeft in het kader van de TWIN-H de instellingen ook middelen beschikbaar gesteld om de diversiteit van de samenleving tot zijn recht te laten komen in het personeelsbeleid en de dienstverlening. De resultaten kunnen in 2013 tegemoet worden gezien.

Resultaten

- 1 De instellingen voor J&O zijn HKZ-gecertificeerd.
- 2 Besluiten zijn genomen op aanbevelingen van de Inspectie jeugdzorg en overgenomen aanbevelingen zijn uitgevoerd.
- 3 J&O's hebben in hun jaarverslagen gerapporteerd over de al ingevoerde prestatie-indicatoren.
- 4 Bij eventuele inzet van niet erkende particuliere zorgaanbieders is goedkeuring van GS verkregen en is het landelijk vastgestelde protocol toegepast.
- 5 Aan J&O's is opgedragen zoveel als mogelijk te werken met gestandaardiseerde methodieken en nieuwe methodieken te (laten) standaardiseren.
- 6 Op basis van de resultaten van het investeringsprogramma TWIN-H jeugdzorgwerker is besloten of en welke verdere activiteiten worden ondernomen op het gebied van kwalificering en certificering van jeugdzorgwerkers (o.a. kennisoverdracht aan gemeenten).

6.3 BUREAU JEUGDZORG NOORD-HOLLAND

De Wet op de jeugdzorg geeft het Bureau jeugdzorg (BJZ) verschillende taken en verantwoordelijkheden binnen het jeugdzorgstelsel. Om deze taken goed en efficiënt uit te kunnen voeren is de afgelopen jaren een verbetertraject bedrijfsvoering Bureau jeugdzorg doorgevoerd. Dit verbetertraject is in 2012 afgerond en heeft tot een positief resultaat geleid op de 18 prestatie indicatoren. Onderdeel van het verbetertraject was het regionaal uitvoeren van de taken van het BJZ. Deze regionalisering is een goed

uitgangspunt voor de transitie en de regionale samenwerking.

6.3.1 Transitie BJZ

Het wetsvoorstel Jeugdwet, dat juli 2012 in consultatie is gegaan geeft aan hoe de verschillende rollen en wettelijke taken van BJZ in de toekomst vorm krijgen. BJZ komt in het wetsvoorstel als organisatie niet meer voor, maar functies van BJZ (jeugdbescherming, jeugdreclassering, AMK, toegang) zijn wel opgenomen.

Jeugdbescherming, jeugdreclassering en gesloten jeugdzorg kunnen in het nieuwe stelsel slechts door gecertificeerde instellingen worden uitgevoerd. De certificering van instellingen en medewerkers wordt landelijk voorbereid.

- 1 Zolang de Wet op de jeugdzorg van kracht is, blijft BJZ zijn wettelijke taken uitvoeren. De veiligheid en de bescherming van kinderen hebben daarbij bijzondere aandacht.
- 2 Bureau jeugdzorg en zijn medewerkers zijn gecertificeerd in de zin van de nieuwe Jeugdwet.
- 3 De komende jaren zal BJZ zo veel als mogelijk voorsorteren op de veranderingen om ervoor te zorgen dat de kennis van de medewerkers van het BJZ behouden blijft voor de zorg voor jeugdigen.
- 4 Onder andere in de deelname aan de regionale projecten zal dit gestalte krijgen.
- 5 Bureau jeugdzorg is zelf verantwoordelijk voor het onder de aandacht brengen van zijn kennis bij gemeenten. Wij ondersteunen het Bureau jeugdzorg daarbij, onder andere door afspraken te maken met gemeenten in de komende periode die worden vastgelegd in het transitieplan.
- 6 Verder willen wij zorgen dat er geen beslissingen worden genomen die de transitie bemoeilijken of die niet 'transitieproof' zijn. De provincie toetst daarom haar beleidsbeslissingen t.a.v. Bureau jeugdzorg aan het transitieplan cq. op de implicaties voor het transitieproces. Indien nodig zullen wij maatregelen nemen voor beheersing van (financiële) risico's.

Resultaat

- 1 De kennis en deskundigheid van het Bureau jeugdzorg is benut in het nieuwe stelsel van jeugdzorg.
- 2 Risico's van de transitie bij Bureau jeugdzorg zijn geïnventariseerd en maatregelen voor beheersing ervan zijn genomen.
- 3 Beleidsbeslissingen t.a.v. Bureau jeugdzorg zijn getoetst aan de provinciale en landelijke transitieplannen.
- 4 De subsidierelatie met Bureau jeugdzorg is beëindigd op de wettelijk vastgestelde datum.

Uitvoering wettelijke taken

6.3.2 Jeugdbescherming/jeugdreclassering

De afgelopen periode is landelijk een aantal wijzigingen in de (wettelijke) regelingen en werkmethoden gereed gekomen op het gebied van de jeugdbescherming en jeugdreclassering. Al deze maatregelen verhogen de kwaliteit van het werken met en de veiligheid van kwetsbare kinderen. Het gaat bij de *jeugdbescherming* om:

- 1 het uitvoeren van de deltamethode,
- 2 het verkorten van de doorlooptijd gezinsvoogdij en
- 3 het invoeren van de nieuwe methode voogdij.

Bij de *jeugdreclassering* gaat het om:

- 1 de nazorg na jeugdreclassering en
- 2 de gedragsbeïnvloedende maatregel.

De financiering van deze verbeteringen is onderwerp geweest van langdurig overleg van het IPO met het ministerie van Veiligheid en Justitie. In december 2011 zijn er nieuwe 'werktarieven' afgesproken, waaraan het ministerie een aantal voorwaarden heeft gesteld. Omdat de 'werktarieven' niet volledig de kosten dekken, moet de provincie zelf uit haar doeluitkering meebetalen. In 2014 wordt er een nader besluit genomen over de tarieven.

Ons doel is dat de veiligheid en de kwaliteit van de hulp aan kwetsbare jeugdigen met een maatregel van jeugdbescherming of jeugdreclassering gewaarborgd is. Dat betekent dat alle verbeteringen worden doorgevoerd. De komende jaren worden de opleidingen en de certificering van de nieuw ingevoerde methodieken voltooid. Het lijkt duidelijk dat de werkzaamheden op het gebied van jeugdbescherming en gezinsvoogdij ook na de transitie blijven bestaan. Op welke wijze de gemeenten deze taken in regionaal verband zullen laten uitvoeren is nog niet besloten.

Resultaat

BJZ voert jeugdbescherming en jeugdreclassering uit volgens de landelijk vastgestelde normen, kwaliteitseisen en methoden.

6.3.3 AMK en huiselijk geweld

BJZ heeft specifieke expertise op het gebied van (meldingen van) kindermishandeling. Het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling heeft daarbij advies-, consult-, en onderzoekstaken. Belangrijk aandachtspunt is de samenwerking met andere partners als de Advies- en Steunpunten Huiselijk Geweld (ASHG), de politie en de Raad voor de Kinderbescherming, ook na de transitie. Het aantal meldingen van kindermishandeling stijgt landelijk en ook in Noord-Holland fors. Dit komt mede door het invoeren van meldcodes voor verschillende beroepsgroepen. De verwachting is dat deze stijging zal

doorzetten. Wij zullen BJZ in staat stellen een onderzoek binnen 5 werkdagen te starten en dat binnen 9 weken af te ronden. Het te subsidiëren aantal onderzoeken AMK wordt in overeenstemming gebracht met het aantal meldingen.

Resultaat

BJZ handelt meldingen bij het AMK af binnen de normtijden. Na een melding start een onderzoek binnen 5 werkdagen en is binnen 9 weken afgerond.

6.3.4 Toegangstaken

Het bepalen van aard en ernst van de problematiek van kinderen, de risicotaxatie en de crisisdienst behoren tot de toegangstaken van BJZ.

BJZ heeft jaarlijks te maken met een fors aantal aanmeldingen. Niet al deze aanmeldingen leiden tot een indicatie voor jeugdzorg of voor de AWBZ. Het vervallen van het wettelijke recht op jeugdzorg op basis van een verplichte indicatie van het BJZ wordt één van de grootste veranderingen in het nieuwe stelsel. Gemeenten zullen hun toegang tot de zorg voor jeugd, waaronder ook de AWBZ zorg, op andere wijze vormgeven. Daarbij zullen de Centra voor Jeugd en Gezin (CJG) en de zorgadvies teams op scholen (ZAT's) een rol gaan spelen.

BJZ neemt middels zijn schakelfunctie deel aan de meeste CJG's en ZAT's. In de opmaat naar het nieuwe stelsel komt er ruimte om effectief kennis in te zetten en samen te werken om elementen van het nieuwe stelsel uit te proberen. Het waarborgen van de veiligheid van kinderen en de risicotaxatie zijn daarbij essentieel. Wij zullen hierover met gemeenten en BJZ in het kader van de transitie afspraken maken. Tegelijkertijd zal BJZ zijn wettelijke taken, dus ook het stellen van indicaties, conform de kwaliteits- en tijdsnormen van het verbetertraject indicatie voor de geïndiceerde jeugdzorg (VIB-traject) en de AWBZ blijven uitvoeren zolang de Wet op de jeugdzorg van kracht is. In het kader van het vooruitlopen op de transitie zal BJZ deelnemen aan regionale projecten waarbij onder voorwaarden ambulante hulp zonder indicatie kan worden verleend.

Dit betekent dat de landelijke normen en kwaliteitseisen voor BJZ van toepassing zijn tenzij provincie, gemeenten en BJZ andere afspraken hebben gemaakt in het kader van regionale projecten om ruimte te scheppen om de transitie inhoudelijk voor te bereiden.

Het Rijk verwacht dat gemeenten de functie van *de kinder-telefoon* in stand houden.

Het wetsvoorstel voor de Jeugdwet laat het aan de gemeenten over op welke wijze wordt ingegrepen in crisissituaties. Wij subsidiëren BJZ tot de transitie om een *crisisdienst* in stand te houden. De J&O's dienen voldoende capaciteit aan crisisplaatsen beschikbaar te hebben waar de crisisdienst van BJZ jongeren in zorg kan plaatsen.

Resultaten

- 1 BJZ heeft de toegangstaken uitgevoerd conform de Wet op de jeugdzorg.
- 2 BJZ heeft indicaties gesteld conform het landelijk ingevoerde verbetertraject indicatie BJZ (VIB).
- 3 BJZ heeft voor toegangstaken deelgenomen aan regionale samenwerking en experimenten.
- 4 In experimenten zijn afspraken gemaakt over de rol van BJZ bij de toegang tot geïndiceerde jeugdzorg, waarbij BJZ ook in de experimenten verantwoordelijk is voor veiligheid en risicotaxatie.

6.3.5 Vraaganalyse

Bureau jeugdzorg maakt jaarlijks op ons verzoek een vraaganalyse. De vraaganalyse moet GS in staat stellen om een adequaat antwoord in de vorm van aanbod te kunnen geven. Met het oog op het transitieproces zal de inhoud van de vraaganalyse ook onderwerp zijn van de gesprekken met gemeenten. Daarom hebben wij BJZ verzocht in de vraaganalyse een onderscheid te maken in regio's.

- GS betrekken de vraaganalyse voor 2013 bij hun besluitvorming over het aanbod.
- De vraag naar crisisplaatsen en de ombouw van residentiële plaatsen naar ambulante plaatsen en pleeggezinnen zal in de vraaganalyse aan de orde komen.
- GS zullen de komende periode met gemeenten overleggen over hun specifieke behoefte aan vraaganalyse. Beleidsinformatie zal daarbij een grote rol spelen.
- GS zullen met BJZ bespreken in hoeverre het aan de behoefte tijdens de transitie kan blijven voldoen. In het transitieplan kunnen aanvullende maatregelen worden afgesproken.

Resultaat

BJZ heeft vraaganalyses geleverd over de behoefte aan jeugdzorg in brede zin.

6.4 HET ZORGAANBOD

Instellingen voor Jeugd en Opvoedhulp

Wij continueren in de beleidsperiode 2013-2016 ons beleid. Wij willen onze wettelijke taak goed uitvoeren en geven daarbij ruimte voor innovaties in de jeugdzorg. Bij beleidsbeslissingen wordt getoetst welke impact een dergelijke beslissing of beleidsaanpassing heeft voor de overdracht en zonodig worden gemeenten betrokken bij de voorbereiding van de besluitvorming over het betreffende onderwerp.

6.4.1 Aanpassing zorgaanbod

Bij het opstellen van de jaarlijkse Uitvoeringsprogramma's jeugdzorg besluiten GS over gewenste aanpassingen in het zorgaanbod op basis van de in paragraaf 6.1 beschreven uitgangspunten.

6.4.2 Aanbod voormalige LWI's

De relatie tussen de provincies en de LWI's was voor 2012 gebaseerd op het Convenant Rijk-LWI's waarbij een trekkingsrecht was afgesproken voor de afzonderlijke provincies bij de William Schrikker Groep (WSG), de Hoenderloogroep, Avenier, Leger Des Heils, Stichting Joods Maatschappelijk Werk en Stichting Gereformeerde Jeugdzorg (SGJ). De financiering vond plaats via 3 provincies die door het Rijk als penvoerders waren aangewezen. De Landelijk Werkende Instellingen zijn in 2012 gedecentraliseerd naar de provincies met één jaar verplichte winkelnering.

GS hebben Bureau jeugdzorg om een vraaganalyse en een advies gevraagd over de per 2013 te verwachten vraag naar het aanbod van de voormalige LWI's. Het advies van Bureau jeugdzorg is om de het aanbod van de William Schrikker Groep (pleegzorg) beschikbaar te blijven houden, gezien de het aantal daar benodigde plaatsen voor Noord-Hollandse jongeren. Volgens het advies van Bureau jeugdzorg is verder te verwachten dat plaatsing in 2013 nodig zal zijn bij de Hoenderloo groep en Avenier.

GS hebben in juni 2012 besloten over al dan niet voortzetten van de subsidiëring van de ex-LWI's per 1 januari 2013. Hierbij is gekozen voor het aangaan van een rechtstreekse subsidiërelatie met de William Schrikker Groep (pleegzorg) en het gebruik maken van onderaannemerschap voor het aanbod van de overige ex-LWI's. Dit houdt in dat een Noord-Hollandse zorgaanbieder één van de genoemde LWI organisaties in kan schakelen als onderaannemer voor het leveren van specifieke zorg.

6.4.3 Innovatie in de jeugdzorg

Innovatie in de jeugdzorg kan zorginhoudelijk van aard zijn, maar ook gericht zijn op het beter inrichten van werkprocessen. In de afgelopen periode is gebleken dat de jeugdzorg die de J&O's bieden kwalitatief goed is. Ons beleid is erop gericht om die kwaliteit te behouden. Het efficiënter inrichten van werkprocessen is essentieel als het gaat om het voorkomen van wachtlijsten. In ons beleid 2013-2016 willen wij meer nadruk leggen op de efficiency van werkprocessen. Wij denken dan onder meer aan het invoeren van een succesvolle methode als 'Tijd voor Jeugd,' die in 2011/2012 bij enkele J&O's als pilot is uitgevoerd. GS vragen de instellingen hiervoor om voorstellen.

6.4.4 Uitstroom

Voor jongeren (vooral 16+) die uit de jeugdzorg komen is het van belang dat ze aansluiting vinden in de maatschappij voor wat betreft het wonen, opleiding/

arbeidsmarkt en de nodige begeleiding voor het zelfstandig wonen en werken. Dit is allereerst in het belang van de jongeren zelf, maar ook in het belang van efficiënt gebruik van de jeugdzorg. Adequate, tijdige uitstroom van jongeren uit de jeugdzorg zorgt voor een betere doorstroom van cliënten en een kleinere kans op terugval in de jeugdzorg. Het Instellingenberaad jeugdzorg heeft in het kader van het TWIN-H programma Jeugdplannen gemaakt voor verbetering van de uitstroom uit de jeugdzorg. Zo krijgt elke jongere van 16+ tijdig een nazorgplan met doelen en afspraken met betrekking tot de zelfstandigheidsvoorbereiding.

Om een goede uitstroom te realiseren is het nodig dat gemeentelijke partners meewerken op het gebied van huisvesting, opleiding/arbeidsmarkt en begeleiding. Het is daarbij van belang dat gemeenten in hun sociale beleid ook ruimte bieden aan specifieke doelgroepen, bijvoorbeeld zwerfjongeren, in hun huisvesting- en opleiding/arbeidsmarktbeleid.

In het kader van het TWIN-H project zijn regiotafels opgezet om afspraken rondom een uitgestroomde jongere te maken en een nazorgplan met de jongere op te stellen. In 2013 wordt dit project geëvalueerd.

Daarnaast doet een extern bureau onderzoek naar de uitstroom van alle kinderen uit de jeugdzorg.

Resultaten

- 1 Afspraken zijn gemaakt met J&O's over innovatie in zorginhoud en efficiëntere werkprocessen waardoor meer kinderen zorg ontvangen.
- 2 De verordening jeugdzorg is aangepast zodat GS aan BJZ en de J&O's verplichtingen kunnen opleggen over hun productie en daaraan positieve en negatieve consequenties kan verbinden.
- 3 Er is tijdig vereiste zorg geleverd waarbij de landelijke normen als uitgangspunt zijn gehanteerd: jeugdzorg binnen 9 weken na indicatie, kinderen met een crisisbesluit van BJZ zijn binnen 24 uur in jeugdzorg genomen en er wachten geen kinderen onverantwoord op zorg.
- 4 Zorgaanbieders bieden kinderen op een wachtlijst altijd een vorm van zorg.
- 5 Het bepalen van de vereiste zorg is mede gebaseerd op analyse van de vraag en van de knelpunten in het bestaande aanbod door Bureau jeugdzorg
- 6 Afhankelijk van de uitkomsten van het onderzoek naar uitstroom in de jeugdzorg in Noord-Holland is bepaald of de aanbevelingen uitvoering behoeven.
- 7 Door BJZ noodzakelijk geachte plaatsing bij de voormalige LWI's de William Schrikker Groep, Leger des Heils, de Hoenderloogroep, Avenier, Stichting Joods Maatschappelijk Werk en Stichting Gereformeerde Jeugdzorg (SGJ) is bekostigd.

6.4.5 Intersectoraal aanbod

In het Landelijk Beleidskader 2009-2012 is het ontwikkelen van intersectoraal aanbod tussen jeugdzorg, JGGZ en LVB een speerpunt. In ons provinciaal beleid hebben wij de J&O's gevraagd meer initiatieven te nemen om dergelijk zorgaanbod te ontwikkelen. Concreet betekende dit dat elke instelling voor J&O in 2012 minimaal een vorm van een intersectoraal zorgaanbod samen met een JGGZ-instelling of LVB-instelling zou opzetten. Het aantal projecten is medio 2012 nog gering. Een overzicht van deze initiatieven wordt in 2013 gemaakt.

Ook voor de nieuwe beleidsperiode is intersectoraal aanbod een speerpunt van het Rijk. Ook wij vinden het ontwikkelen van intersectoraal aanbod belangrijk vanuit zorginhoudelijk perspectief. In onze visie staat dat de hulpverlening integraal aan een gezin dient te worden aangeboden. Indien er sprake is van meerdere vormen van zorg en ook nog van verschillende sectoren, dient er tussen deze een goede afstemming plaats te vinden. Eventuele bezuinigingen in de jeugd GGZ en de jeugd LVB maken dat investeren in intersectoraal aanbod minder prioriteit kan krijgen van zorgverzekeraars/zorgkantoren en aanbieders van jeugd GGZ en LVB instellingen. Over dit thema zal de provincie overleg voeren met de zorgkantoren. Wij continueren het ingezette beleid om J&O's intersectoraal aanbod te laten ontwikkelen.

Resultaten

- 1 Het ingezette beleid om J&O's intersectoraal aanbod te laten ontwikkelen is voortgezet. De uitkomsten van de evaluatie in 2013 zijn daarbij betrokken.
- 2 Er is overleg gevoerd met de zorgkantoren over de ontwikkeling van integraal zorgaanbod.

6.4.6 Buitenprovinciale plaatsingen

Bureau jeugdzorg plaatst kinderen zo dichtbij als mogelijk in de eigen omgeving. Er kunnen echter redenen zijn waarom een kind in een andere provincie moet worden geplaatst. In dat geval moet het 'grensverkeer' tussen provincies praktisch en niet-bureaucratisch zijn geregeld. Wij zetten dan ook de 10% regeling met andere deelnemende provincies voort omdat dit in het belang van kinderen en ouders is. Dit betekent dat een instelling 10% van haar totale capaciteit aan zorgaanbod zonder verrekning beschikbaar kan stellen voor kinderen van andere provincies die deze afspraak ook hanteren. Alleen Noord-Holland, Stadsregio Amsterdam en Drenthe willen in deze beleidsperiode door met de 10% regeling. GS maken nadere afspraken over de toepassing daarvan. Bij een plaatsing in andere provincies moet de financiering gegarandeerd zijn door de provincie van herkomst. Een uitzondering wordt gemaakt voor de eerste 4 weken van het verblijf in de crisisopvang.

Indien een Noord-Hollandse cliënt zorg nodig heeft die slechts in niet deelnemende provincies voor handen is, kunnen Noord-Hollandse zorgaanbieders dit met behulp van hun flexbudget bekostigen. Andersom geldt dat cliënten uit niet deelnemende provincies slechts gebruik mogen maken van het Noord-Hollandse zorgaanbod als de kosten worden betaald. GS hebben met Bureau jeugdzorg afspraken gemaakt over de indicatiestelling voor zorg in niet deelnemende provincies. Bureau jeugdzorg en de aanbieders brengen het grensverkeer tussen Noord-Holland en de niet deelnemende provincies in kaart.

Resultaten

- 1 Er zijn afspraken met andere provincies over noodzakelijke buitenprovinciale plaatsingen.
- 2 Er zijn afspraken met BJZ en de J&O's over buitenprovinciale plaatsing van kinderen met zorgindicatie.
- 3 J&O's zijn in staat gesteld om door BJZ noodzakelijk geachte plaatsingen in niet aan de 10% regeling deelnemende provincies te bekostigen.

6.4.7 Jeugdzorgplus

Jeugdzorgplus is gespecialiseerde jeugdzorg op basis van een rechterlijke machtiging. Deze machtiging maakt het mogelijk jongeren in geslotenheid te behandelen en beperkende maatregelen op te leggen ter bescherming van de jongeren en/of de maatschappij.

Ons uitgangspunt is dat er in Noord-Holland voldoende capaciteit jeugdzorgplus dient te zijn.

Noord-Holland vormt met Amsterdam en Utrecht de zorgregio Noordwest voor gesloten jeugdzorg. Transferium is de jeugdzorgplusinstelling in Noord-Holland, De Koppeling werkt in Amsterdam en Almata in Utrecht. Transferium is een intersectoraal samenwerkingsverband van o.a. Parlan, OCK Het Spalier, BJZ, Triversum, De Spinaker, De Brijder stichting, Lijn5 en Noorderhaven.

Het gesloten verblijf dient zo lang als noodzakelijk en zo kort als mogelijk te zijn. Het Ministerie van VWS heeft in samenspraak met de provincies en de jeugdzorgplus-aanbieders besloten pilots te starten om de behandelduur te bekorten. Een jeugdzorgplus-aanbieder krijgt een budget waaruit het gehele zorgtraject wordt bekostigd van de plaatsing in de gesloten setting tot de open provinciale jeugdzorg later in het traject. Deze aanpak richt zich niet alleen op de behandeling zelf maar ook op de omgeving, de thuissituatie en de school. Het traject werkt vanuit het perspectief dat deze jongeren geboden kan worden.

Transferium is de eerste instelling die een pilot met trajectbenadering start.

Hierbij wordt een gedeelte van de capaciteit gesloten

behandeling omgezet in plaatsen 'Hotel Transferium'. Opzet is dat jongeren zodra dat mogelijk is gedeeltelijk in Transferium (in het 'Hotel') verblijven en daarnaast thuis intensief worden begeleid vanuit Transferium en de lokale (jeugd)zorgaanbieder.

Omdat hierbij intensief wordt samen gewerkt met de provinciale aanbieders Parlan en OCK het Spalier voor wat betreft de ambulante begeleiding, zullen GS het verloop van de pilot en de eventuele gevolgen daarvan voor het provinciale aanbod, intensief volgen. Uitgangspunt is dat in de pilot de bekostiging van de inzet van provinciale jeugdzorg voor het versneld laten uitstromen uit de jeugdzorg plus binnen de trajecten plaatsvindt uit het budget voor gesloten jeugdzorg.

Resultaat

- 1 Er zijn afspraken gemaakt met VWS en Transferium rondom de inzet van het provinciale aanbod bij jeugdzorgplus.

BELEIDSINFORMATIE OP ORDE (CONTINUEREN VAN BELEID DAT IN DE VORIGE BELEIDSPERIODE IS GESTART EN IN 2011-2012 IS GEÏNTENSIVEERD)

Doel

We willen tijdige, juiste en volledige beleidsinformatie over de jeugdzorg beschikbaar hebben om jeugdzorg te kunnen plannen en sturen, om het Rijk de wettelijk verplichte informatie te leveren en kennis aan gemeenten te kunnen overdragen.

Wij willen een goede kwaliteit van de jeugdzorg. Concreet betekent dit dat wij zorgen dat er in Noord-Holland tijdig en adequate jeugdzorg beschikbaar is voor kinderen en ouders. Om die goede kwaliteit te garanderen, is beleidsinformatie voor ons als provincie noodzakelijk. Aan de hand van betrouwbare beleidsinformatie kunnen wachtlijsten effectief worden aangepakt en kan er gezorgd worden voor het juiste zorgaanbod in Noord-Holland. Betrouwbare beleidsinformatie maakt toezicht mogelijk, onder andere op wachtlijsten, maar beleidsinformatie ligt ook aan de basis van innovatie en veranderingen in het jeugdzorgbeleid.

Wij hebben in de periode 2011-2012 op basis van de aanbevelingen van de Randstedelijke Rekenkamer het beleid om de beleidsinformatie op orde te brengen geïntensiveerd. Volgens planning van het door GS vastgestelde Plan van aanpak beleidsinformatie, opgesteld door CapGemini, is de beleidsinformatie aan het begin van deze beleidsperiode op orde. GS rapporteren periodiek de voortgang van de uitvoering van de aanbevelingen van de Randstedelijke Rekenkamer aan PS.

We doen in deze beleidsperiode geen grote investeringen meer in de beleidsinformatie buiten het door GS in 2012 vastgestelde Plan van aanpak beleidsinformatie. Investeringen zoals de vervanging van door de jeugdzorg gebruikte informatiesystemen achten wij de verantwoordelijkheid van het Rijk en de gemeenten.

Resultaten

- 1 De beleidsinformatie in het Landelijk Rapportage Format (LRF) is tijdig, juist en volledig beschikbaar voor instellingen, provincie en Rijk.
- 2 De kwartaalrapportages van instellingen uit het *datawarehouse* zijn tijdig, juist en volledig.
- 3 In het kader van *kennisoverdracht* heeft de provincie haar beleidsinformatie jeugdzorg beschikbaar gesteld aan gemeenten.

FINANCIËEL KADER

Het Rijk dient voldoende middelen beschikbaar te stellen voor de uitvoering van de jeugdzorg en voor de eventuele frictie- en transitiekosten als gevolg van de transitie naar de gemeenten. De provincie doet geen grote uitgaven meer in de jeugdzorg die pas na de transitie hun werking hebben, als niet gegarandeerd is dat activiteiten waaraan geld wordt besteed na de transitie worden gecontinueerd. De provincie doet uitdrukkelijk *geen nieuwe investeringen meer uit autonome middelen* in de jeugdzorg.

Wij gaan niet over tot het invoeren van een nieuw subsidiëringstelsel voor de jeugdzorg volgens de methode van trajectfinanciering. Wij achten dit door de aanstaande transitie niet meer opportuun.

De provincie Noord-Holland heeft in haar Uitvoeringsprogramma jeugdzorg 2012 uitgaven geraamd ter grootte van € 102 miljoen. Deze uitgaven worden gefinancierd uit de doeluitkering van het Rijk. Daarnaast zet de provincie voor aansluiting met het lokale jeugdbeleid cq. het mogelijk maken van projecten als voorbereiding op de transitie € 0,5 miljoen in uit autonome middelen van de provincie.

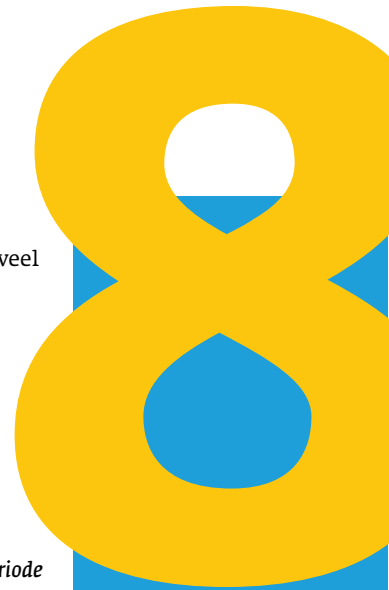
De meest recente vaststelling van de doeluitkering 2012 bedraagt € 102 miljoen. Het beleidskader 2013 tot en met 2016 voorziet bij ongewijzigd beleid in een jaarlijkse besteding ter grootte van bovengenoemde doeluitkering. Daarnaast blijft de provincie voor aansluiting met het lokale jeugdbeleid cq. het mogelijk maken van projecten als voorbereiding op de transitie beperkt autonome middelen inzetten. Hiervoor is in de provinciale begroting de genoemde € 0,5 miljoen opgenomen. Wij hebben GS verzocht het budget voor de experimenteerruimte voor de gemeenten gericht op de vernieuwing en transitie van de jeugdzorg te verhogen met € 0,5 miljoen ten laste van de TWIN-H reserve beleidsinformatie. GS leggen ons hiervoor in het eerste kwartaal van 2013 een bestedingsvoorstel voor.

Eerder in dit beleidskader hebben wij al vermeld dat GS een inventarisatie maken van met de

transitie in Noord-Holland gepaard gaande risico's en te nemen maatregelen om deze zoveel als mogelijk te beheersen.

Dit is in aanvulling op de landelijke inventarisatie van risico's en de te maken afspraken met het Rijk over overgangsmaatregelen. Het Rijk is verantwoordelijk voor het dekken van de financiële consequenties van de transitie.

Hiermee continueren wij de beleidslijn die wij in de periode 2011-2012 hebben ingezet.

HAARLEM, NOVEMBER 2012

SITIE